

worden van hoog ontwikkelde, rustige, bewondering afdwingende geloofskracht en geloofskalmte.

Steevast, dat is onwankelbaar op de aangewezen plek standhoudende. Niet een angstig beven en sidderen, niet een her- en derwaarts galingend worden, niet een zenuwachtig op en neer trippelen in zijn onrust, maar met gestrekt been, alsof er geen hoge watermuur opwol, onbeweeglijk staan blijven.

En zoo stevast standhouden niet uit onheilighen durf, niet in moedwilligen overmoed, maar omdat ze, gelijk vs. 10 zegt, vast geloofden „dat de levende God in het midden van hen was.“

Steevast op den bodem der Jordaan, omdat stevast het geloof in den levenden God hun hart ondersteunde.

Steevast, met een geloofsjubel op de lippen. Een geloofsjubel die nog naklonk in Psalm 114, toen de zanger uitriep:

„Wat was het gij, zee, dat gij vloodt
„Gij, Jordaan, dat gij achterwaarts keert!“

Wie voor rustige kalmte minder oog heeft, leest over deze hoogte uitgang van geloofsmoed en geloofsvolharding heen.

Van de twee bekende zinspreken: *Saevis tranquillus in undis*, d. i. „rustig te midden der wilde golven“, en *luctor et emergo*, d. w. z. „ik worstel in de golven en houd het hoofd boven“, trekt het laatste den oppervlakkige meer aan.

Hem boeit de actieve worsteling tegen de macht die dreigt.

En toch staat de ontlooiing van „rustige geloofskracht“ nog hoger. Strijd prikkelt, worsteling stimuleert. Stil standhouden mat af en dreigt te ontzenuwen. En wie dan toch onafgebroken tegen die geloofsafmatting reageert, niet inzinkt en bezwijkt, maar steeds stand houdt, zulk een toestand in zijn geloof een onuitputtelijke bron van kracht, moed en beslisheid te bezitten, die schooner nog dan in doodelijke worsteling, het geheimenis van de verborgen geloofsenergie schitteren doet.

Ook nu weer doen de geruchten van het bloedig worstelperk in het verre Oosten ons gedurf verbaasd staan over den leeuwenmoed en de doodsvrezen, waarmee Rus en Japannees elkanter af lijf gaan, en men vraagt zich onwillekeurig af, vanwaar plotseling die heerschers van helden komen opdagen.

Dit nu doet de prikkel van den strijd, en zoo is het in elke oorlog gerien. De één beziet den ander. Een hooger moed grijpt allen aan. En wie anders een gewoon, ver van moedigheid man was, openbaart zich in de overspanning als een kloek strijder, en sneuvelt als een held.

Maar hooger nog, veel hooger in stil bezit van rustige kracht staat hij, die in het gewone, in het alledaagsche leven, zonder den prikkel van den strijd, onverzettelijk standhoudt.

Standhoudt, stevast standhoudt, omdat hij om en bij en in zich gevoelt de tegenwoordigheid van den levenden God.

Vergelijking van wat onze vaderen in hun geloofsworsteling doorstonden, en hetgeen van ons geëischt wordt, maakt dat die stevaststaande priesters ons meer te zeggen hebben, dan Jozua in den krijg.

Onze vaderen hadden de kracht, hun geloof te toonen in harden strijd, en in dien strijd hebben ze wonderen gedaan; meer nog, een wonderde geloofsvolharding betoonde, die nu nog den landzaat en den vreemdeling eerbied afdwingt.

Wij daarentegen leven in geheel anderen toestand.

Als ook onder ons van strijd en worsteling sprake is, denkt niemand meer aan ruw geweld, of aan bloed dat vergoten, of aan leven dat ten offer wordt gebracht.

Thans geniet, wie Christus belijdt, uitwendig en stoffelijk een vrijheid, zoals onze vaderen zich die niet milder droomden konden.

Maar daarom hield het verzet tegen het geloof niet op, liet de tegenstand tegen den naam van Christus niet af, en brak zelfs in geen deele de felle tegenkanting tegen het doordringen van het koninkrijk der hemelen.

De worsteling gaat door, maar ze nam een heel anderen vorm aan.

Niet, alsof er ook niet nu nog soms smaad en verguizing ware te dulden, en een enkel maal zelfs benadeeling in tijdelijk gewin. Maar wie, die inden tijd wat het voor Jezus was, dat men hem in het geelaf spande, voelt niet, dat deze kleine last van later, die ons drukt, voor het geloof te nauwerwordt meetelt.

Neen, de worsteling gaat thans om het standhouden of teruggedrongen worden van de krachten des koninkrijks in de publieke opinie; om het Christelijk blijven of ontkerend worden van heel ons volk; om het toehooren van het volk van Nederland, dat na ons zijn zal, aan den levenden God of aan de goden dezer eeuw.

Die worsteling breidt zich uit over heel het terrein des levens, over elk gebied van den menschenlijken geest, over heel het erf van ons menschenlijk aanzijn.

„De wereld voor Christus!“ of „de mensche voor de wereld!“ is leus en keus geworden.

En in dien strijd moet een legelijk die geloof, met heel zijn persoon, met al zijn kracht, met al zijn liefde en toewijding voor de zake des Heeren instaan!

Staat de daarin nu stevast?

O, God zij dank, ze zijn er nog bij duizenden en tienduizenden, van wie dit mag geroemd worden; mannen en vrouwen die nooit een oogjenblik deinsden of sidderden, en op wie twijfel noch aarzeling val heeft.

Maar is er onder de belijders niet ook een breede buitenzoon, bij wie wel degelijk gevaar dreigt? Hebt ook gij ze niet ontmoet, die waanden, dat voor een deel toegeven aan het ongelooft nog het beste middel was om althans de hoofdaak van het geloof te redden?

Kent gij ze niet, die op die wijze telkens weer een deel prijsgaven, en wat ze overhielden aldoo zagen slinken?

En natuurlijk, dan is de kracht gebroken. Dan glijdt men, en daar het pad helt, glijdt men steeds verder benedenwaarts.

Dan sluipt onzekerheid en onrust in het hart, de onrust slaat in angst over, die angst ontzenuwt en put uit, en wat dan nog geloof heeten wil, is het sidderen voor de denkmacht en de wilskracht onzer eeuw.

Daarom is het vooral in onze dagen zoo bitter droef, als soms zelfs de priesters in het stroombed van den Jordaan niet meer stevast staan, maar zelf opschrikken, en sidderen, en uitwijken en terugdeinzen.

Als de herders der kudde wankelen, hoe zal dan de kudde veilig doorgaan?

Dank daarom God, zoo uw leeraars nog stevast en onwankelbaar stand houden, en met heldenmoed u voorgaan.

Maar vergeet ook niet, dat in Christus kerk elk belijder als priester gezalfd moet staan, niet het minst in eigen huis.

Dit toch weet ge, dat niets de kinderen die opgroeien, vaster in het geloof zet en kloeker tot heldenmoed bezielt, dan zoo ze zien, dat vader stevast staat, en moeder van geen glibberen weet.

Amsterdam, 1 Juli 1904.

Universiteitsdag.

Op 7 Juli zal D. V. de jaarvergadering der Vrije Universiteit onder het praesidium van Prof. Rutgers te Groningen gehouden worden.

Met opzet is ditmaal door H. H. Directeuren de jaarvergadering zoo laat gesteld, opdat door het gebruik van de vakantiekaarten de deelneming uit de verschillende deelen van het land zoo gemakkelijk mogelijk zou kunnen zijn.

En dat de jaarvergadering thans in het hooge Noorden gehouden wordt, zal ieder goedkeuren, die bedenkt, sinds hoe vele jaren het geleiden is dat de broeders te Groningen of te Leeuwarden saamkwamen.

Groningen heeft op verrassende wijze bij de jongste Statenverkiezing getoond, dat ook hier een kentering ten goede komt. De macht van het Groninger liberalisme en van de Groninger theologie wijkt. Het zaad, dat de Afscheiding met zoo rijke handen in Groningen wierp, rijpt. En waar Groningen een eeuwlang het bolwerk was van het liberalisme, wint ook hier de christelijke actie veld en geeft voor de toekomst blijde hope.

Wij twijfelen dan ook geen oogenblik, of de Groninger broeders zullen aan de jaarvergadering een hartelijke ontvangst bereiden. Het Groninger karakter is gul en gastvrij. En Gruno's oude veste, waar Prins Maurits en graaf Willem Lodewijk de reformatie doorzetten, waar Gomarus en Maresius sieraden waren van de Gereformeerde Hoogeschool, zal met blijdschap de mannen begroeten, die aan de historische lijn getrouw, voor het ideaal eener Gereformeerde Universiteit strijden.

Da. Breukelaar van Zaandam zal de ure des gebeds leiden. Hij die zelf een zoon der scheiding is, zal in het klassieke land der separatie den meest geschikten toon weten te treffen, om het hart tot gebed en dank te stemmen voor de stichting, die door Gods genade zoo schoone vruchten afwierp voor heel ons Gereformeerde volk.

Wat door Prof. Bavinck op de morgenvergadering en door Prof. Geesink op de publieke meeting zal behandeld worden staat met den strijd over het Hooger Onderwijs in het nauwste verband.

Is aan de Vrije Universiteit haar beperkt aantal hoogleraren en het gering aantal harer faculteiten verweeten, Prof. Bavinck zal toonen, dat *uitbreiding der Universiteit* op haar program blijft staan; en zonder uit de school te klappen mag toch wel meegedeeld worden, dat op dit punt binnen korten tijd blijde verrassingen te wachten staan.

En niet minder actueel is het onderwerp, dat Prof. Geesink, nu Prof. Wolter door ambtsbegeheden verhinderd is te komen, op de meeting zal behandelen. Een der ernstigste grieven door onze tegenstanders tegen ons aangevoerd is, dat de dogmatische grondslag der Vrije Universiteit voor haar wetenschappelijke arbeid een belemmering is. Prof. Geesink zal de onjuistheid van dit Schlagwort in het licht stellen, en toonen hoe juist omgekeerd die dogmatische grondslag en wetenschappelijk en didactisch voor den arbeid onzer Hoogeschool veeleer een voordeel is te achten.

Zoo toont de Vrije Universiteit, dat zij den strijd niet vrees, maar bereid is openlijk rekenschap te geven van het beginsel, dat haar drijft.

Wat aan deze jaarvergadering haar bijzonder karakter verleent is, dat ze juist saamvalt met de bijeenkomst van de Eerste Kamer, waar de wet op het Hooger Onderwijs zal afgehandeld worden.

Door de besliste uitspraak van het kiezersveld is het Christelijk Ministerie versterkt uit den strijd te voorschijn gekomen. Zelfs indien de Eerste Kamer het wetsontwerp verwierp, wat thans nauwelijks denkbaar is, dan zou ontbinding van de Eerste Kamer het Ministerie toch in staat stellen de vrijmaking van het Hooger Onderwijs door te zetten. Voor de Vrije Universiteit breekt daarmee een nieuwe periode aan. Ze zal met verdubbelde krachtsinspanning te arbeiden hebben, om aan de hooge eischen, haar gesteld, te voldoen. Maar ze zal ook naast de Rijks-universiteiten voortaan een plaats innemen, die haar uit haar veronderstelde positie opheft.

Daarin ligt een rijke zegen Gods.

Nauwelijks vijf-en-twintig jaar heeft ze bestaan. Bij haar optreden heeft men spotniet gevraagd: wat willen deze amechtige lieden. Dr. Bronsveld wist geen woorden bijtend genoeg om deze eigengemaakte professoren aan de kaak te stellen. En aller profetie was, dat dit wankel gebouw zonder Staatshulp of Rijkssubsidie reeds bij de eerste windvlaag ineen zou storten.

En thans heeft ze weken lang in het Parlement de debatten beheerscht. Is ze de inzet geweest van een politieke worsteling. Verkrijgt ze trots den felsten tegenstand van de rijks-hoogescholen, de liberalen en socialist, het „Nut van het algemeen“ en de moderne domine's, erkenning van den Staat.

Daarom zal op deze jaarvergadering het volk dat de Vrije Universiteit liefheeft, met dank aan God saam komen, een toon van heilige bezieling in aller hart weerklanken en met nieuwen ijver aan den arbeid worden getogen, om onze Hoogeschool tot een zegen te maken voor heel ons vaderland.

Beneden peil.

De Hervorming daalt in den laatste tijd wat haar polemiek aangaat beneden peil.

Naar aanleiding van onze kritiek op Prof. Cannegieters agnosticisme past ze op ons het woord van Christus toe, dat „het hart dezes volks dik is geworden“, geeft ons te verstaan, dat „in de pink van Prof. Cannegieter meer Christendom zit dan in een heel lichaam“, en eindigt dan nog met de bede van Christus over te nemen: Vader vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen.

En alsof dit alles nog niet fraai genoeg ware, wordt nu in een nieuw artikel Prof. Kuene geteekend als de man van blanke oprechtheid, die in de wapenrusting des lichts voor de eere Gods streed, tegen welk schitterend heiligenbeeld dan te donkerder afsteekt het beeld van Dr. Kuypier, die met de wapenen der leugen strijdt en het volk misleidt.

De ruwheid van deze taal, die dan nog met allerlei vroom roep op Jezus nederigheid en zachtmoedigheid gepaard gaat, toont, hoe zelfs bij lieden van gekuischte smaak de urbane vorm wegvalt, zoodra de bitterheid van het hart de overhand krijgt.

Op zulk een polemiek ingaan, doen we niet.

Ze heeft voor ons alleen belang als psychologisch verschijnsel.

De moderne richting wordt oud. Haar invloed slinkt met den dag. Ze voelt, dat ze bij ons volk weldra zich zelve overleefd heeft. Een jonger geslacht staat op, dat of met allen godsdienst breekt of voor den Christus der Schrift weer de knie buigt.

En omdat ze op het slagveld haar geleeders steeds meer ziet dunnen, en het eens vertrapte Calvinisme met nieuwe kracht toegerust den strijd tegen den vijand zijt opvatten, beoedelt ze de eer van haar eigen vaandel met op haar tegenstanders te schimpen.

De Hervorming toont hiermede alleen, dat de moderne richting in het teken der decadentie begint te staan.

Critiek.

1.

Niet zonder belangstelling is door ons de kritiek afgewacht op de jongste rectorale oratie der Vrije Universiteit.

Van de stichting der Vrije Universiteit af, is door modernen en ethischen haar de eisch gesteld, dat zij tegenover de kritiek op Oud en Nieuw Testament apologetisch zou optreden. Waar de Vrije Universiteit openlijk beled, dat zij de Heilige Schrift als Gods Woord erkende en daaraan al haar onderwijs bond, wraakte men dezen grondslag als onwetenschappelijk, zoolang niet weerlegd was geworden, wat de historisch-critische school van Kuene-Wellhausen tegen het Oude Testament en de Tubingerschool tegen het Nieuwe Testament had ingebracht.

Volkomen terecht is deze eisch door Dr. A. Kuypier in zijn *Schrijfcritiek* afgewezen. De autoriteit en het gezag der Heilige Schrift hangt niet af van eenig apologetisch pleidooi. En wanneer de Vrije Universiteit dan eerst, wat haar grondslag betreft, wetenschappelijk gerechtvaardigd zou zijn, wanneer elke aanval op de Heilige Schrift was afgeslagen, dan zou ze aan haar thetischen arbeid nooit bevoenen te beginnen. Want, gelijk Prof. Dosker onlangs volkomen terecht opmerkte, het eigenaardige van deze kritiek is, dat hypothese na hypothese wordt opgesteld; dat de bestrijders der Schrift morgen verwerpen wat heden als vaststaande werd geloofd, en het dus een Sisypusarbeid zou zijn op al deze bedenkingen in te gaan.

Toch wil dit daarom niet zeggen, dat de wetenschap, die aan de Schrift vasthoudt, op deze aanvallen steeds het stilzwijgen heeft te bewaren. De historische kritiek op het Oude en Nieuwe Testament plaatst ons metterdaad voor zeer ernstige en moeilijke problemen. En mita het inwendig getuigenis, dat de Heilige Geest al deze eeuwen door aan het volk Gods gaf aangaande de geestelijke waarde der Schrift, maar niet plaats maakt voor het spinrag van een wetenschappelijk betoog, rust wel degelijk op de belijders der Schrift de taak, een oplossing van die vraagstukken te zoeken, die de kritiek ons aanbiedt.

Met dankbare waardering wordt daarom door ons aanvaard, wat door uitnemende geleerden in binnen- en buitenland op dit gebied geleverd werd. Prof. Zahn in Duitschland heeft door zijn breede studie over den Canon van het Nieuwe Testament reeds onschatbare diensten verricht. En al mag voor het Oude Testament zijn evenknie nog niet zijn opgestaan, wat Prof. König te Bonn, Prof. Robertson in Engeland en Dr. Hoedemaker en Prof. Noordzij ten onzent hebben gepresteerd, toont genoegzaam, dat de Schriftgeloovige wetenschap wel degelijk in staat is argument tegenover argument te stellen en het traditioneele standpunt nog niet, gelijk men zoo gaarne in de kringen der kritiek het volk zou willen wijs maken, voorgoed overwonnen is.

Ook aan de Vrije Universiteit achtte men, dat thans de tijd gekomen was om aan dezen strijd deel te nemen. De ontdekkingen in het verre Oosten hadden een geheel nieuw licht geworpen op de omgeving, waaruit Israël voortkwam. Babel en Bijbel was de tegenstelling, die door Prof. Delitzsch tot een strijdleuze tegen de Schrift werd gemaakt. Hier moest dus positie worden gekozen, en Prof. H. H. Kuypier trachtte in zijn rede over *Evolutie en Revolutie* aan te toonen, hoe deze ontdekkingen het evolutiedogma der kritische school niet bevestigden, maar veeleer pleitten voor hetgeen God in Zijn Woord ons had geopenbaard.

Over gebrek aan waardeering van dezen arbeid valt niet te klagen. In binnen- en

buitenland werd deze oratie met lof besproken. En dat niet alleen door de orthodoxe pers, maar ook mannen als Prof. Zöckler in Duitschland en Prof. Wildeboer te Groningen erkenden, dat deze apologie met kennis van zaken en met voorzichtigheid was geschreven. Voorzover kritiek geleverd werd, met name door Prof. Wildeboer was ze zekelijk van inhoud en welwillend in den vorm. Zelfs haastte Prof. Wildeboer zich om mee te deelen, dat hij niet zoover afstond van het door Prof. Kuypier ingenomen standpunt als deze meede, en dat hij de kritiek zoowel op het pan-babylonisme van Delitzsch als op de extra-vagantiën der kritische school ten deele als juist accepteerde.

Slechts één uitrondering moet hier gemaakt worden. Van moderne zijde heeft Prof. Eerdmans in het moderne Theologische Tijdschrift een recensie geleverd, die veel meer op een aanval dan op een objectieve beoordeeling gelijkt, en die aan alle waardeering ten eenenmale gespeend is.

Waar deze recensie opzettelijk aan onze redactie ter bespreking werd toegezonden, zou het onheusch zijn, deze oratie pro domo der moderne kritiek geheel met stilzwijgen voorbij te gaan. Natuurlijk niet, om deze kritiek op den voet te volgen en op elk onderdeel tegenweer te bieden, maar wel om op een enkel cardinaal punt aan te toonen, waarom het tegenbetoog van Prof. Eerdmans geen steek houdt.

Uit de Pers.

Het slot van de rede van Dr. Rullman, naar aanleiding van het jubileum der Theologische School, luidde aldus:

Zoo was men dan in 1851 nog even ver, als toen men 1846 begon.

De Scriba der Synode, Dr. Hendrik de Cock, die in zijn „Voortwoord“ voor het Verslag zijn droefheid over deze verijdelde verwachting niet kon verbergen, gaf de zaak in de hand des Heeren over, zich troostende met de gedachte, dat de tegenwoordige toestand misschien nog zou leiden tot de vestiging eener Theologische School, zooda de Kerk die nog niet tot stand had kunnen brengen. „Misschien“, zoo schreef hij in bedoeld verslag, „blijkt haar inspelende op Wormser's Seminarie, misschien komt er een School, ten behoeve onzer Kerk, of misschien niet rechtzeker van haar uitgaande, noch voor haar verantwoordelijk zijnde.“

Moge de Heere altoos in de behoefte van een School voorzien, en zelf ons dien weg aanwijzen, dien wij in dezen zullen kunnen en moeten bewandelen.

En inderdaad scheen een tijdlang de kans niet gering voor de opening van het Christelijk Seminarie te Amsterdam, waaraan, naast Dr. Costa, Schwartz en Teding van Herkhout, de belde Afscheiden predikanten Brummelkamp en Van Houten, tot docenten waren benoemd. Een meigte Afscheiden en niet-afgescheiden Gereformeerden, vooral in Friesland, toonden groot belang te stellen in de oprichting dezer School; ook Afscheiden predikanten als Donner, De Moen en De Vos.

In de meeting der „Christelijke vrienden“ van Oct. 1851 werd er ook de aandacht op gevestigd door Dr. Costa. Maar de „Vrienden“ konden er over t algemeen niet warm voor worden. Vooral dat kerkje dat Wormser, zij het dan ook al afscheiden van het Seminarie, toch in het Seminariegebouw voor geschieden en niet geschieden woon timmeren, stond hun niet aan.

Langamerhand bleek het Wormser, dat men zijn Seminarie, waarin hij het brandpunt der vereniging van afscheiden en niet-afgescheiden zocht, wel als brandpunt erkende, maar om er zich van te verwijderen, uit vrees van zich te branden. Zijn Afscheiden vrienden waren beducht, dat hij aan dit Seminarie de Afscheiding zou opofferen, terwijl zijn Hervormde vrienden hem verdrachten van bijoomerken ten behoeve der Afscheiding.

Tot overmaat van ramp kwam er in 1852 ook nog een onenigheid tusschen de docenten. Brummelkamp verwierp het reeds aangenomen programma, meeneende, bij nader inzien, met niet-afgescheiden geloovigen toch niet te mogen samenwerken, tenzij hij hun telkens hun ontrouw herinnerde.

In het algemeen belang had Wormser er toen gaarne een Afscheiden Seminarie van laten maken, omdat de Afscheidenen er de grootste behoefte aan hadden, er zich misschien al tobende zouden ontwikkelen wat het wetenschappelijke aangaat. Dan kon dat afscheiden Seminarie metterdaad mijner verwekken bij de Hoogescholen en Hervormde predikanten. Maar mevrouw Zeil verklaarde stellig bij de beginselen van het programma te willen volharden.

Wat nu? Het denkbeeld van een Hervormd Seminarie, dat ook voor Afscheidenen zou openstaan, lichte Wormser wel zeer toe, maar de vrees bestond, dat dit onmogelijk zou zijn door gebrek aan discipelen; en ook dat, zoo er discipelen kwamen, het onmogelijk zou zijn hen in de Hervormde Kerk geplaatst te krijgen. Dus zou het Seminarie dan het sein worden tot een kerkelijk conflict. En daarvoor deinsden de Hervormde broeders terug.

Eindelijk bracht Dr. Schwartz de donatie op het denkbeeld om de gehele inrichting in handen te geven van de Vrije Schotische Kerk, met welke zoowel afscheidenen als niet-afgescheidenen sympathiseerden. En zoo werd dan op de puinhoopen van Wormser's Seminarie het Schotische gebouw tot opleiding van Colporteurs, Evangelisten en Zendingen voor de joodische misie, die de Schotische Kerk hier te lande dreef. Tegenover de bestaande macht op wetenschappelijk gebied was deze Schotische Nederlandse stichting niets anders dan een zwak rietje tegenover een vastgewortelde eik, zooals Dr. Costa haar op de Oostervergadering der „Christelijke Vrienden“ in 1853 noemde.

Toch was ook voor deze stichting de sympathie der „Vrienden“ niet groot. Dr. Van Toorenbergen betreunde het, dat het Seminarie een zoo geheel andere wending had genomen, dan hij gewenscht had; want nu het in de eerste plaats een Schotische zaak was geworden, vreesde hij, dat het later de oprichting eener soortgelijke instelling in natiolen zin in den weg zou kunnen staan.

De Liefde echter meende — en misschien zag hij wel goed — dat de diepere grond van de weinige sympathie der „Vrienden“, gelegen was in de vrees, dat dit Seminarie de eerste stap zou zijn tot een globale scheiding; die hij voor zich echter niet vreesde, maar veeleer als het beste redmiddel voor de Hervormde Kerk begreep.

Hoe het zij, de „Vrienden“ hielden zich op een afstand. En wie predikant wou worden in de Hervormde Kerk bleef naar de Rijksacademiën gaan.

Voor de Afscheiden studenten kwam er echter spoedig uitkomst. Op de eerstvolgende Synode in 1854 te Zwolle kwam de hereniging met Dr. Brummelkamp en zijn volgelingen tot stand, en toen nu daarna de vraag weer aan de orde werd gesteld, of men al dan niet tot de oprichting van een Theologische School zou overgaan, maakte men, wetende dat de kans op een inrichting ten behoeve der Kerk, of misschien niet rechtzeker van haar uitgaande, thans geheel verkeken was, volen erast met de oprichting eener School, rechtzeker van de Kerk uitgaande.

In de Twaaftde Zitting der Synode, op Donderdagmorgen den 13 Juni 1854, werd onder optien

tot den Heere, met algemeene stemmen tot de oprichting besloten. En ook over de plaats van vestiging kon men het nu eens worden. Want oorspronkelijk scheiden steden, als Amsterdam, Groningen, Zwolle, Meppel, Kampen en Franeker waren genoemd, werd ten slotte toch met algemeen goedvinden de stad Kampen aangewezen.

Den 6den December 1854 hield Dr. De Moen, als Curator der School van wege de provincie Overijssel, naar aanleiding van Salomo's gebed: „Geet mij nu wijsheid en wetenschap“, de Inwijdingsrede in het Kerkgebouw aan de Hofstraat te Kampen. Een eigen gebouw had men nog niet. Voor de colleges aan de bijna 40 studenten die zich hadden laten inschrijven, zou men zich voorreest behelpen met de woningen der Docenten, de predikanten T. F. de Haan, S. Van Velsen, A. Brummelkamp en H. de Cock.

Deze vier Docenten, die ieder aan het hoofd hadden gestaan van een particuliere opleidingschool, vertegenwoordigden ieder een eigen richting in de Kerk. Het zooveel hoofden, zooveel sinnen“ was dan ook, vooral in den eersten tijd, op de School van toepassing. De Curatoren vergaderingen en Synodes werden nog lang voor een groot deel in beslag genomen door het bijleggen van geschillen tusschen de Hoogleraren, die natuurlijk ook onder de Studenten ieder weer hun eigen aanhang hadden. Pas op de Synode te Franeker in 1863 werd door Curatoren gerapporteerd, dat de verhouding, ook naar het empig getuigenis der Docenten zelf, gewenscht mocht heeten.

Was men door de gedeelde opleiding al verder van elkanter verwijderd, door de eenheid van opleiding werd men steeds meer tot elkanter gebracht. Omging en samenwerking doorzelden de verschillende langzamerhand weg. En de Kerken genoten het profijt van deze betere verstandhouding, geijk ze vroeger van de twisten dezer partijmannen de dupe waren geweest. Dank zij de eene algemeene School, werden nu ook de Kerken metterdaad één.

Niet alleen echter aan den vrede, maar ook aan de waarheid was de Theologische School bevorderlijk. De aanstaande predikanten werden nu beter dan vroeger bekwaamd tot hun ambt, en bouwden zoo de Kerken, die zij daarna dienden, beter op in het allerheiligst geloof. Wel ging ook dit langs lijnen van geleidelijkheid. Eerst was de opleiding nog hoogst gebrekkig; later bleef ze niet altoos even zuiver in de gereformeerde lijn, en pas met het optreden van een geleerde als Dr. Bavinck kreeg ook eenigermate een wetenschappelijk karakter. Maar met dat al zijn aan de Theologische School te Kampen gedurende een halve eeuw 300 mannen gevormd, die als Dienaren des Woords, naar de mate van hun kracht en in het kader van hun tijd, krachtig hebben meegewerkt tot bloei der Kerk en tot bevordering van het koninkrijk Gods.

Dat de kinderen der Scheiding deze School, vrucht van zooveel worsteling, liefhebben met heel hun hart, mogen de kinderen der Doleantie hun dan ook waarlijk niet cavel duiden. Veeleer hebben zij het met beschamdeheid te erkennen, dat de mannen van '34 de eersten zijn geweest die het hebben aangedurfd om met het Synodale staatsrecht te breken; de eersten ook, die op den grondslag van Gods Woord een Theologische School in het leven hebben geroepen.

Da. Kullman heeft een goed werk gedaan met aldus uit de historie menig treffende bijzonderheid aangaande het ontstaan der Theologische School mee te deelen.

Die historie verklaart, waarom een deel onzer kerken met zoo warme liefde aan de school verknocht is.

En al mag men voor zich zelf aan een Gereformeerde Universiteit de voorkeur geven, omdat daar alleen op heel het terrein der wetenschap de strijd tegen het ongelooft kan gestreden worden, men kan tegelijk met dankbaarheid waardeeren, wat God in vroeger tijd door de Theologische School te Kampen voor de Christelijke Gereformeerde kerk gedaan heeft.

Officiële Berichten.

Met hartelijken dank aan de gevers vermelden wij de ontvangst der volgende giften voor de Chr. school te Vroomshoop:

Van V. S. te Amsterdam f 3; G. L. Leiderdorp f 1.50; J. Hendriks te Zevenbergen f 2, samen f 6.50.

T. VISSCHER, Penn.

Vroomshoop, Juni 1904.

Erva. Heeren en Broeders!

In de maand September a. s. op een nader te bepalen dag, zal D. V. te Arnhem de 162 Centrale Diaconale Conferentie der Geref. Kerken plaats hebben. — Ter vaststelling van de Agenda wordt u door deze vriendelijk uitgenoodigd, de punten van behandeling te willen openbaren vóór 1 Augustus a. s., aan het adres van den secretaris, welke Agenda u dan zoo spoedig mogelijk zal worden.

Het Comité:

G. STRUIK GEN., Voorzitter. Enkhuisen.
G. TERHAAR, Vice-Voorzitter. Alkmaar.
J. B. BLANKENBERG, Penningman. Amsterdam.
C. F. VAN MEYENFELDT, Amsterdam.
J. JANSE JZ., Middelburg.
H. WIND, Groningen.
R. BROEKHUIZEN, Secretaris. Meppel.

Meppel, Juli 1904.

De arbeid onder de Hollanders te Essen a/d. Ruhr.

Na de laatste verantwoording in het laatst van Maart werd door mij voor de Evangelisatie arbeid te Essen a/d Ruhr het volgende ontbarend:

Van de Geref. kerken te Koeverden f 4.25; Nijemirndum c. a. f 5.60; Dierum f 3; Smilde (A) f 2; Barum f 2; Raard f 5; Gaastmeer f 5.50; Wansum c. a. f 5; Dokkum (B) f 9.40; Rinsumageest f 2.50; Palsens c. a. f 2; Stads-kanaal f 11.60; Oudega f 2.50; Dokkum (A) f 2; Marum f 5; Oosternijkerk f 4.30; Liden (C) gevonden in de collectie f 2.50 en van den heer T. Klinkert te Kollum f 1. De helft van hetgeen Marum en Oosternijkerk zonden werd door mij aan Ds. Van Schelven te Wagningen voor Duisburg afgedragen.

Namens de classis Zutphen en de broeders en zusters te Essen voor deze gaven hartelijk dank.

Er is nog veel noodig. Laat men ook dezen arbeid bedenken, zoowel in het gebed als met zijn gaven! Bijna iederen Zondag wordt het Woord Gods te Essen in onze taal gebracht door een dienaar des Woords of een anderen broeder uit Holland.

Gaarne zien we nieuwe en ruime bijdragen tegemoet.

Dr. G. RENTING,

Winterswijk, 28 Juni 1904.

Predikants tractement voor Duisburg am Rheln.

In de maand Juni is bij Ds. A. van der Slujs te Renkum nog ontvangen van de kerk te Hantum f 2; bij Dr. Veldhoofd toegezending van Arnhem (A) f 10; bij Ds. C. L. F. van Schelven te Wagningen van de kerk te Berkel f 2; Nieuw Lekkerland f 2; Randwijk c. a. f 2.50; Dieren f 2.47½; Gees c. a. f 1.50; Dwingelo

(Dr.) f 2; Oos H. Hoekstra v. Hartelijk dank graag hadden breekt nog 200 Kan 't niet, voor deze zaak werk om de 2 vragen. Verloot

Wagningen.

Behu.

Uit Lerwick De Brs. Van een wel wat s hunner bestem zijn zij in La vischervloot De meeste a 12 dagen Reeds dan Schippers, die varen van den en dit evenals het laten vallen De autoriteiten heeft Ds. Van schippers van Door het z baal, was de niet groot. Twee zieke werden onder Gelukkig was stigen aard en Ten bewijze, op zee is gewen ken, dat een 2 maat in de bat Voorts heeft tigde plants den Heijer en overleden, in vrienden hadd vervardigen o Nadat hietroes gegeven,

en tot de op-
tast van vesti-
ant afschoon
Groningen,
er waren ge-
meenen goed-

De Moen, ov-
vlechte Over-
gebed: „Geer
nijdswijde re-
te Kampen.
Voor de col-
nich hadden
erst behelpen
redikanten T.
omelkamp en

het hoofd had-
delingschool,
lichting in de
al zinnen" was
op de School
aderingen en
groot deel in
in gescheiden
lijk ook onder
aanklag had-
in 1893 werd
verhouding,
der Docenten

ling al verder
heid van op-
der gebracht,
a de verschil-
rken genoten
dhouding, ge-
partijmannen
de ene alge-
erken metter-

maar ook aan
toel bevoor-
den nu beter
a, en bouwden
n, beter op in
in langs lijnen
opleiding nog
et altoos even
as met het op-
inck krcrg ze
ijls karakter,
gische School
u 500 man-
Woorda, naar
tader van hun
bloet der Kerk
G. Gods.
School, vrucht
met heel hun
antie hun dan
er hebben zij
dat de man-
die het heb-
de staatscrea-
op den grond-
che School in

k gedaan met
de bijzonder-
Theologische

en deel onzer
de school ver-

aan een Ge-
kerk geven,
rein der we-
loof kan ge-
k met dank-
vroeger tijd
men voor de
gedaan heeft.

en.

vers vermel-
e giften voor

3. L. Leider-
nbergen f 2,
en, Penn.

op een nader
nhem de 162
r Geref. Ker-
elling van de
ndelijk uitge-
ing te willen
an het adres
la u dan zoo

inkhuizen.
Alkmaar.
Amsterdam,
sterdam.

Meppel.

ders te

in het laatste
Evangelisatie
olgende ont-

erden f 4.25;
f 3; Smilde
f 3; Gaastmeer
m (B) f 9.45;
f 2; Strids-
Dokkum (A)
f 4.20; Lei-
f 2.50 en van
t. De helft
kerk zouden
ven te Wage-

de broeders
ven hartelijk

n ook deen
bed als met
3 wordt het
aal gebracht
en anderen

ne bijdragen

RKSTING,

Duisburg

van der Sluis
kerk te Han-
zegging van
f van Schei-
Berkel f 2;
e. a. f 2.50;
Dwingeloo

(Dr.) f 2; Oosternijkerk f 2.10; en door Dr.
H. Hoekstra van N. N. te Arnhem f 1.

Hartelijk dank! Maar 't is weinig. Zoo is er
graag hadden wij de f 1200 vol, en er ont-
brekt nog zooveel aan!

Kan 't niet, dat het onaangename bedelen
voor deze zaak ophefde? Het is zoo onprettig
werk om de menschen aldoor iets te moeten
vragen. Verloft van dien plicht, arjeblijf,

Uw bedelenden Broeder,
C. L. F. VAN SCHILVEN.

Wageningen, 27 juni 1904.

Behouden aangekomen.

Uit Lerwick zijn goede berichten gekomen.
De Brs. Van der Wal en Wielenga hebben na
een wel wat stormachtige reis veilig de plaats
hunner bestemming bereikt. Vrijdag 10 juni
zijn zij in Lerwick gekomen, maar van de
visscherij was toen nog niet veel te zien.
De meeste schepen hebben door tegenwind 10
à 12 dagen reis gehad.

Reeds dadelijk kon de arbeid beginnen.
Schipper, die verzuimd hadden bij het voor-
varen van den voortoren de vlag te bijseken
en dit evenals vroeger pas hadden gedaan hij
het laten vallen van het anker, werden beboet.
De autoriteiten treden dit jaar gestreng op. Het
heeft Dr. Van der Wal mogen gelukken de
schippers van die boete vrij te krijgen.

Door het zeer geringe aantal schepen op de
baai, was de opkomst op den eersten Zondag
niet groot.

Twee zieken schikten reeds verzorging en
werden onder behandeling van Dr. Yule gesteld.
Gelukkig was de ongesteldheid niet van ernst-
igen aard en knapten zij spoedig op.

Ten bewijze, dat het allesbehalve mooi weer
op zee is geweest, kan de mededeeling ver-
strekken, dat een Maassluische logger met gebroken
mast in de baai arriveerde.

Voorts heeft er reeds een aandoenlijke plech-
tigheid plaats gehad. Verleden jaar zijn Cornelis
den Heijer en Arie Pronk, beiden aan typhus
overleden, in Lerwick begraven. De familie en
vrienden hadden een paar gedenkstenen doen
vervaardigen om die op de graven te plaatsen.
Nadat hiertoe door de autoriteiten verlof was
gegeven, werden deze stenen naar het kerkhof
gebracht en bij de plaatsing ervan had Dr.
Van der Wal gelegenheid nog een woord te
spreken en met de mannen, die zulk een treurig
werk kwamen verrichten, te bidden en te danken.

Met opgewektheid mogen onze Brs. den arbeid
ginds verrichten.

M. S.

Lectuur voor de Visschers.

Niet te vergeefs hebben wij de hulp tot het
verkrigen van boeken, tractaten en andere ge-
schriften voor onze visscherlieden ingeroepen.

Door ons werd ontvangen: uit Amsterdam
een postpakket met boeken, zendingen en
uit Apeldoorn een partij tractaatjes; van N.
N. te Amsterdam een partij tractaatjes en;
van den heer N. S. uit Alfen een kist met
boeken; van Meij. W. te Z. 10 deeglijke boeken
en andere lectuur; van den heer J. v. d. H. te
K. een partij Chr. bladen en andere geschriften;
van den heer G. J. C. C. te E. een partij Zen-
dingsbladen en eenige jaargangen van „Timo-
theus" en „Bethesda" ook nog een bedrag per
postw. f 1.20; van Dr. J. P. F. te W. een pak-
keurig tractaatjes en zendingen; van Meij.
de Wed. J. P. en Z. te V. een partij tractaat-
jes en andere geschriften; van Meij. V. te S.
een partij tractaatjes; van den heer P. L. de
W. te „G. eenige jaargangen van het „Gall.
Volksblad en eenige boeken; van den heer W.
F. te W. een postpakket met goede lectuur; per
v. G. en L. eenige jaargangen van „De Heraut";
van den heer H. te P. een partij tractaatjes
van „Filippus"; door Dr. F. W. Sluiter, boeken
en tractaten van N. N. te Neerboosch.

Voor al dit toezeggene zijn wij ten eerste
dankbaar. We werden er door in staat gesteld
om onze visschers, die ter haringvisscherij zijn
nietgegaan of staaks opnieuw uitgaan zullen
en ons Tehuis voor Zeelieden bezoeken. eenige
lectuur mee te geven.

We twijfelen niet, of ze zullen er een nuttig
gebruik van maken. Ze behoeven zich niet nu
althans in de ledige uren, die zij aan boord
moeten doorbrengen en inzonderheid op den
dag des Heeren, wanneer zij van den openba-
ren godsdienst geen gebruik kunnen maken,
niet te vervelen. Zij kunnen nu wat tot hun
stichting lezen, en wellicht zijn er ook voor
wie dit uitgestrooide zaad dienstbaar is, om
hen van hunne zonden en dwaalweg te over-
tuigen en hen alzoo tot Christus te brengen.
Het woord des Heeren toch, dat ook door
christelijke lectuur verspreid uit den mond des
Heeren uitgaat, zal niet wederkeren, maar doen
wat Hem behaagt.

Zij er gebod voor dezen en voor allen ande-
ren arbeid in 't koninkrijk Gods. En vergeten
we het woord des Predikers niet: „Zal nu
zaad in den morgenstond, en trek uwe hand
des avonds niet af. Mogen we ook een vol-
gend jaar, D. V., niet te vergeefs een beroep
op de medewerking van de broeders en zusters
doen, die met ons begeren te bidden om en
te arbeiden tot de komst van Gods Koninkrijk.
Mede uit naam van het Bestuur der Ver. tot
opr. en instandh. van een Tehuis voor zeelie-
den te Maassluis.

J. VONK, Geref. Predikant.
Maassluis, 24 juni 1904.

Verslag van den Zeeuwchen Pro-
vincialen Zindingsad, gehouden
te Ter Neuzen 23 juni 1904.

Deze zendingconferentie werd voorafgegaan
door een ure des veds, waarin Dr. J. A.
de Bruin van Oud Vosmeer optrad met een
woord ter opwekking tot het gebed, ontleend
aan Mattheus 28 : 19. Z. Eerw. bepaalde ons
bij drie hoofdgedachten, die hij met den tekst
ontwikkelde.

1. De volken hebben als volken een plaats in
Gods koninkrijk.

2. De volken hebben een roeping in Gods
koninkrijk.

3. Opdat de volken hunne plaats in Gods
koninkrijk kunnen innemen, en er hunne roe-
ping in mogen vervullen, moet hun het Evan-
gelie worden verkondigd.

Na het zingen van Ps. 73 : 10, trad Dr. J.
H. Donner op, die in een ernstig en krachtig
gebed, de belangen der zending aan den Ko-
ning der kerk opdroeg.

Den volgende morgen werd de vergadering
geopend door Dr. Hulsebos, met een woord
naar aanleiding van Galaten 6 : 9 en gebed.
Veel goede en schoone woorden zijn voorts
op dien dag gesproken door Dr. Bouma, Ing-
wersen, Mulder en Impétra.

Alles te vermelden wat er is gesproken, zou
dit verslag te uitgebreid maken; men stelt zich
tevreden met de mededeeling van de hoofdzaken.

Dr. Bouma sprak over het woord van Jezus
tot de gemeente van Philadelphia Openb. 3 : 8:

Ziel ik heb een geopenende deur voor u ge-
ven en niemand kan die sluiten. Want gij hebt
kleine kracht en gij hebt mijn woord bewaard.

Dit is een woord waarvan wij ons kunnen
oprichten, als wij door moedeloosheid zouden
bezwijken.

Het wekt ons op om in te gaan door de deur,
die Jezus heeft geopend.

Wij moeten ons bewust worden, dat wij slechts
kleine krachten bezitten, opdat wij op des Heeren
kracht alleen leeren steunen. Tegenover het hei-
dendom moeten wij alleen stellen het Evangelie
en daardoor toonen dat wij het woord van Jezus
bewaren.

Dr. Ingwersen wekte krachtig op tot het uit-
zenden van een missionairen dienaar door Zee-
land. Drie stemmen roepen er toe op.

1. Die van de arbeiders op Java, die om hulp
roepen.

2. Die der heidenen, wier nood ons moet ter
harte gaan.

3. Het bevel van Jezus, dat wij moeten
gehoorzamen.

Na deze boeiende en met gloed uitgesproken
rede, werd er van gelachten gewisseld over de
gelden voor de uitzending noodig.

Een som van f 8000 wordt genoemd, als nood-
ig voor dit doel. Verschillende middelen om
het te bereiken worden aangegeven. Bij deze
samenkomsten was vooral merkwaardig het
woord van Dr. J. A. de Bruin, die met een
voorbeeldeloos optimisme ons allen opwekte,
deze zaak aan te vatten.

Door Dr. P. J. Baaij werd de morgenzitting
met dankzegging gesloten.

De namiddagvergadering werd geopend met
het zingen van het 4de vers uit het gebed des
Heeren en gebed door Dr. Ingwersen.

Dr. Mulder van Klundert spreekt over het
thema: Ziende in het gebed en ziende in de
toekomst. Uit dit beginsel moeten wij werkzaam
zijn bij den arbeid der zending.

1. Om den wil van onzen Koning te vol-
brengen.

2. Om alle bezwaren te overwinnen.

3. Om den nood der heidenwereld mede te
gevoelen.

4. Om te bezitten een afloend middel tegen
geldgierigheid.

5. Opdat die arbeid ons ten zegen zij.

6. Opdat God van alles door ons eere
ontvange.

Na het zingen van psalm 87 : 2 komt Dr.
Impétra aan het woord, die ons bepaalt bij het
woord van Jezus, in de ure zijner hemelvaart
tot zijne jongeren gesproken. Lukas 24 : 47b:
„Beginnende van Jeruzalem."

Nadat Z. Eerw. de betekenis van dit woord
uitgezet heeft voor des Heeren eerste gezo-
ren, wekt hij ons op om te beginnen bij ons
gezin, onzen werkring, ons vaderland en vooral
niet te vergeten, bij den Jood, want de zaligheid
is uit de Joden. De wereld moet één groot Jeru-
zalem worden.

Johannes ziet op Pathmos de volken hunne
heerlijkheid en schatten brengen in het nieuwe
Jeruzalem. Van uit dit verbeeldt Jeruzalem
zal God zijn heil doen schitteren in alle sferen
der schepping, op aarde en in den hemel.

Dr. Van den Berg spreekt ten slotte nog een
aangrijpend slotwoord, en daarna wordt de samen-
komst door Z. Eerw. met dankzegging gesloten.

De vergadering drukt in het zingen van psalm
73 : 11 het dankbaar gevoel des harten uit dat
haar bezielt.

Er was overvloedige reden tot deze stemming,
want God was ons boven verwachting gevegend.
Hier was geen schare bijeen die elander ver-
dringt, en voorts geen anderen indruk mede-
neemt dan dien van het aantal der aanwezigen
en de schoone gaven der sprekers, maar een
kerkgebouw tamelijk goed gevuld met aandacht-
ghe broeders en zusters, die hunne belangstel-
ling deden blijken in eene gave, die onze ver-
wachting ver overtrof.

Allereerst en allermeest dank aan onzen God,
die ons, die in deze streken het gemeenschap
leven zoo vaak moeten missen, dezen heerlijk
dag wilde schenken.

Voorts danken de deputaten Dr. Van den Berg
en den kerkerand, voor de wijze, waarop zij hen
hebben ontvangen.

En eindelijk onzen hartelijken dank aan de
broeders en zusters te Ter Neuzen, voor de
liefdelvolle gastvrijheid waarmee zij ons hebben
verblijd.

Als het tot het uitzenden van eenen dienaar
komt, dan beginne van de kerken van over den
Jordaan de victorie.

Namens deputaten,
Dr. P. J. BAAIJ.

Binnenland.

EEN GOUDEN JUBILEUM.

III. (Slot.)

Dr. J. Kapteyn ving aan met te zeggen, dat
ook het Gymnasium verbonden aan de Theol.
School der Geref. Kerken in Nederland, deelt
in de feestvreugde aan dezen dag. Het Gym-
nasium heeft daarvoor bijzondere redenen. Het
heeft niet slechts in den kring van de Theol.
School, de lessen worden niet alleen gegeven
in het gebouw der Theol. School; het Gymnasium
is niet slechts „verbonden aan" het is ook „ge-
sproten uit" de Theol. School. Men zou kunnen
zeggen: het Gymnasium is niet de familie van
de School en eenigermate deelt het in de heil-
de en de liefde in het bijzonder op dezen dag ge-
wijd aan de school. Nu zal spreker de vergade-
ring in 't kort wijzen op de betekenis die het
Gymnasium voor de Theol. School heeft. In de
eerste plaats is de betekenis van algemeen
aard. Niet minder dan voor het kind op de
lagere school en voor den student aan de Univer-
siteit is het voor den Gymnasiast van belang
dat hij zijn onderwijs ontvangt van leraren
die er van doordrongen zijn, dat men ook in zijn
wetenschappelijk denken uitgaan moet van de
openbaring die God ons in zijn Woord gegeven
heeft. Wel bijzonder geldt dit voor den Gym-
nasiast op zijn leeftijd van 12—18 jaar, den
leeftijd, welken men den leeftijd van het ontwakend
nadenken zou kunnen noemen; den leeftijd
waarop de jongeling meer en meer bij zijn studie
begint te vragen naar het „waarom" en het
„hoe" der dingen.

Ook is er een voordeel aan verbonden, dat het
Gymnasium gekoppeld is aan, staat onder toe-
zicht der School. Dit is een waarborg te meer
voor haar dat het onderwijs aldaar niet verloopt
in een neutraal onderwijs opgesierd en opge-
maakt met eenige Christelijke tintjes en kleuren;
een waarborg te meer, dat het goede wat de
leraren er met inspanning inbrengen er niet
door mede leerlingen van niet Christelijken huize
weer even spoedig wordt uitgewerkt, (een gevaar,
dat vooral voor onze Christelijk gymnasia in de
grote steden, vooral ook om redenen van finan-

cielen aard, niet denkbeeldig is); en ten slotte
ook een waarborg dat dit Chr. Gymnasium niet
zal worden een drilschool voor het examen,
een gevaar, dat den H. H. liberalen in de 2e
Kamer in de laatste zitting al menige nach-
termer bezorgd heeft. De liefde van de vrienden
der Theol. School is zoo groot en hun weten-
schappelijke blik zoo ruim, dat de Theol. School
om financiële redenen althans niet genoot
wordt om al is het dan slechts in de praktijk
iets van hare beginselen prijs te geven ook in
haar Gymnasium. Maar vooral ook in de tegen-
woordige omstandigheden is het Gymnasium
van een groot praktisch belang voor de Theol.
School.

Een der sprekers vergeleek in het debat
de Theol. School bij een groot zeeschip, een
Suezboot; nu had die groote zeestoomer een
oude gebrekkige bark op sleepvoet, die het
grootste schip in zijn vaart belemmerde en dus
zeer schadelijk was. Wat moest men nu doen?
Het touw eenvoudig doorhakken en de bark
aan wind en golven prijs geven? Dat was de
eenvoudigste weg. Of moest men de oude bark
vernieuwen en haar geheel zeiklaar maken,
zoodat zij volkomen zeevaardig was en haar
dan aan den meestbiedende verkopen? Welnu,
tot het laatste werd besloten; aan de Curatoren
werd opgedragen om de romp van de bark te
kalfateren, de tuigage te vernieuwen en haar
dan op de voordeligste wijze van de hand te
doen, indien zich een gelegenheid daarvoor
voordeed. De Curatoren hebben dat gedaan, de
oude bark is geworden een volkomen zee-
waardig zeeschip.

Alleen maar, van de hand gedaan is de nieuwe
bark nog niet; al spoedig bleek dat ze voor
den grooten zeestoomer veel te winstgevend
was; ze bracht voor den O. L. vaarder aan de
eilanden van verre kusten de goederen aan,
zoodat ook de groote vaart winstgevend bleek.
De bewonderaars van den grooten zeestoomer
mogen dus wel op hun hoede zijn, dat ook de
kleine kustvaarder, die vernieuwd bark blijft
het eigendom van de maatschappij, daar er
andere groote vrees bestaat, dat nog uit
gebrek aan vruchtgevoelen ook wat betreft de
Theol. School, tot liquidatie zal moeten over-
gaan.

Ook Dr. H. Bauwman en Dr. A. G. Honig,
de beide jongste professoren der Theol. School,
spraken hunne hartelijke wenschen uit voor
den bloei der jubilaris. De eerste deed dit
naar aanleiding van het onderwerp: „De examen-
week te Kampen uit vroegere dagen"; de
laatste in verband met zijn onderwerp: „Kerk
en Theologie."

Dr. J. H. Donner van Nieuworp, bracht als
president van de Fondscommissie verslag uit
van de verrichtingen die commissie. Voor de
School werd ontvangen f 1359.81 uit Friesland
en f 130.25 uit andere provincies, te zamen
f 1490.06.

Terwijl voor het Studiefonds inkam een
totaal van f 18167.47 en wel f 3778.70 uit
Groningen, f 1750.— uit Friesland, f 2484.46
uit Overijssel, f 1295.60 uit Drente, f 1676.70
uit N. Holland, f 2079.65 uit Z. Holland, f 758.40
uit Utrecht, f 2131.02 uit Gelderland, f 1620.52
uit Zeeland, f 692.66 uit Noord-Brabant en nog
f 491.91 uit bij de professoren Lindeboom en
Noordzijl.

Dr. T. Bos, van Dokkum, gaf in een wel-
sprekende slotrede een tweetal wenschen te
kennen. 1e. Dat dit feest geen waardig slot zij
van de geschiedenis der School (applaus) en 2e.
dat nu de kwestie der opleiding maar moest
beëindigd worden. Spr. is ze zat. „Wanneer
deze School moet worden ingeschoven tusschen
de faculteiten der Vrije Universiteit, ik zegge:
„fiet" (zwak applaus); mits gewaarborgd worde,
dat dan de kerken over die faculteit volle zeg-
enschap behouden (toejuiching).

Hierna werd deze vergadering met dankzeg-
ging door Dr. A. Littooy gesloten.

Had de feestvierende vergadering in de
middagsamenkomst met gespannen aandacht en
in stilte geluisterd naar de vele goede woorden
door de verschillende sprekers ten gehoor
gebracht; in de avondvergadering kwamen aller-
tongen los. Zich groepeerende om de tafeltjes,
die in het midden der kerk waren neergezet,
werden allerlei gesprekken gevoerd die zich
oplosten in een luid stemmegevecht, dat de
orgeltonen bijna overstemde. Toch wist
Dr. Diemer uit Apeldoorn aller aandacht te
boeien toen hij, zijn stok in de hoogte heffende,
het podium betrad, en een gullen lach aan
allen te ontlokken wanneer hij begon te vertellen
van de oude dagen, en door allerlei staaltjes
aantoonde, dat het begin van de theol. school
toch „niet zoo kinderachtig geweest was."

En als Dr. Brummelkamp, thans in Den
Haag, verhaalde, hoe zijn vader, na afgezet te
zijn, werd benoemd tot „sergeant van de
schutterij", of herinnerde aan de geestigheid van
den toenmaligen rector van de Kamper
Courant, die schreef: „de hogeschool der
afgeheidenen is een lagere school, want Dr.
Brummelkamp geeft les drie voet onder den
grond", werden weer voor een oogenblik de
gesprekken gestaakt.

Met luid applaus werd de mededeeling van
prof. Lindeboom begroet, dat een postwiel
van f 1 was ontvangen voor 't studiefonds.
Immers deze gave getuigde evenzeer van liefde
voor de theol. school als de gift van f 100
die ontvangen werd uit Madione (O. Indie) en
die van f 500 voor de „lagere scholen ten
platen lande."

Een telegram van gelukwensch van baron
Macqay, voorzitter der Tweede Kamer, te
ontvangen, deed de vergadering goed, maar
sprak uit het kanje dat uit Maassluis werd
ontvangen, niet eenigermate belangstelling?

Dr. Schouten uit Utrecht gaf blijk van zijn
belangstelling door de aanbidding van een
prachtexemplaar van zijn werk: „de Tabernakel,"
ter herinnering aan het voor hem hoogst
aangenaam bezoek van prof. en studenten der
school en ter gelegenheid van het 50 jarig
jubileum" — en Dr. Robert uit Amerika, door
deze gelegenheid aan te grijpen om nog eens
„the old country" te bezoeken en hier persoonlijk
den gelukwensch der Amerikaansche broeders
over te brengen.

Met dankbaarheid en vreugde werden de
vele blikken van hartelijke belangstelling, op
zoo vele wijze betoond, begroet; het deed
goed te hooren uit den mond van Dr.
Kouwenhoven van Leiden, hoe daar onder de
theol. studenten de werken van Bavinck en
Kuyper worden bestudeerd en aldus onze
Geref. mannen ook daar hun invloed doen
gelden.

Geestdriftig klonk het Wilhelmus, dat aange-
heven werd toen Dr. Littooy, getooid met het
ordeteken van den Ned. Leeuw, optrad, en
uit volle borst werd het lied gezongen:

Lant ons nu, Broeders, vrolijk juichen,
Wijl God dit gouden feest ons schenkt.

Eerbiedig klonk het:

O Vader schenk voorts uw genade
O Zoon, schenk meer met uwen geest!
O Geest, uw licht koom steeds te stude!
Drieëning God, zij ook dit feest!

Uw Kerken en haar School geschenken
Voor beiden tot in 't nageslacht.
Geheiligt door des geestes vonken
Een teeken van uw liefde en macht!

Er heerschte den ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname van de ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname van de ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname van de ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname van de ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname van de ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname van de ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname van de ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname van de ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname van de ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname van de ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname van de ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname van de ganschen avond een
prettige, opgewekte stemming, ook bevorderd
door de geestige toespraken van Dr. Nieuw-
huis, Mr. Van de Vegte en anderen. Maar
de grondtoon van de feestvreugde was en bleef
het „Drieëning God, u zij al de eer." Na het
zingen van dit lied werd de vergadering te
middernacht door Dr. Donner met dankzegging
gesloten.

Deelname